

Τι προκαλεί τις τροχαίες συγκρούσεις
ανάμεσα στους νέους;
Ποιες πρακτικές βοηθούν στην
αντιμετώπιση;

Γεωργία Παναγιώτου, Ph.D.
Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
UNIVERSITY OF CYPRUS

Περιγραφή της μελέτης ΤΡΟΧΑΙΑ2

○ Στόχος:

- Ανασκόπηση διεθνών πρακτικών
 - Συμπερίληψη κυρίως επιστημονικής βιβλιογραφίας και τεχνικών εκθέσεων
 - Στήριξη σε δημοσιευμένες ανασκοπήσεις έρευνων
- Κατάθεση εισηγήσεων στο Συμβούλιο Οδικής Ασφάλειας Κύπρου στηριζόμενων στα εμπειρικά δεδομένα
- Στηρίζεται και στα πορίσματα της μελέτης ΤΡΟΧΑΙΑ1
 - το προφίλ των οδηγών υψηλού κινδύνου στη Κύπρο

Το πρόβλημα

- Ομάδα υψηλού κινδύνου = Νεαροί (άνδρες)
 - Μικρή ηλικία (ανωριμότητα?)
 - Έλλειψη εμπειρίας
 - Υπερεκτίμηση ικανοτήτων
 - Υποτίμηση κινδύνων
 - Παρορμητισμός
 - Ψυχαγωγική χρήση οδήγησης
 - Ευαλωτότητα σε παράγοντες κινδύνου (ταχύτητα, αλκοόλ, κούραση, κινητό)
 - *Τα άτομα που παρουσιάζουν την πλέον προβληματική συμπεριφορά, συνήθως δεν θέλουν να την αλλάξουν*

Ευάλωτες υπο-ομάδες και επικίνδυνες συνθήκες

Άτομα

- Επαναλαμβανόμενοι παραβάτες
- Χρήση αλκοόλ
- Μοτοσικλετιστές
- Νέοι με έντονα χαρακτηριστικά π.χ. παρορμητισμός, αναζήτηση ενθουσιασμού, χαμηλή ευσυνειδησία, εναντίωση στην εξουσία, επιθετικότητα

Συνθήκες

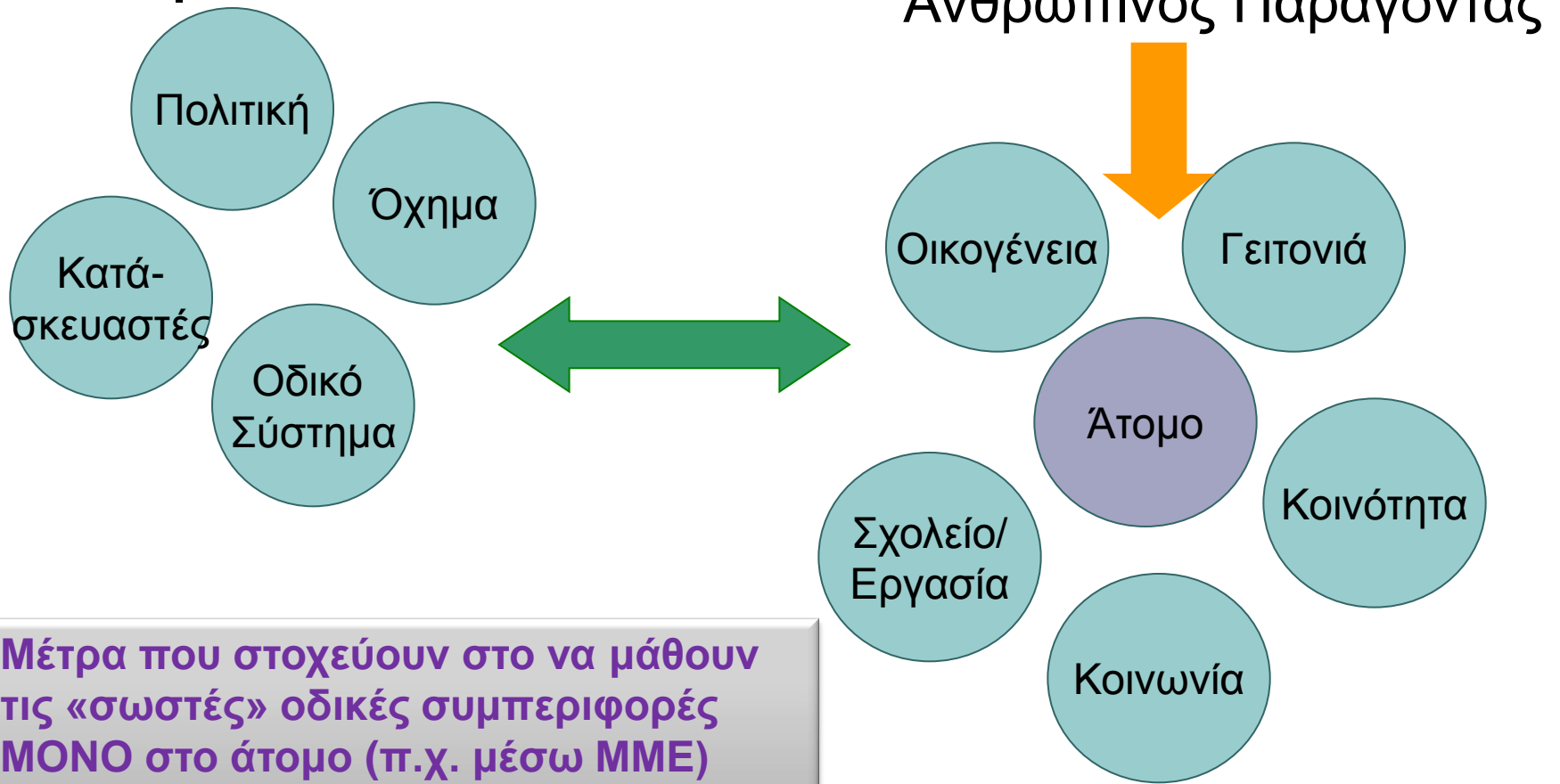
- Νύκτα
- Δύσκολες καιρικές συνθήκες και δρόμοι
- Συνομήλικοι στο αυτοκίνητο
- Ουσίες
- Κούραση
- ₄ Κινητό

Η αποτελεσματική προσέγγιση στη λύση

Θέμα ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ

- Μπορούμε να δανειστούμε από τη γνώση για άλλες συμπεριφορές (κάπνισμα, ναρκωτικά, σεξουαλική υγεία)
 - Πολιτική προτεραιότητα
-
- Πολύ-επίπεδη, συντονισμένη προσπάθεια, εμπειρικά τεκμηριωμένη
 - Τοπική έρευνα και αξιοποίηση διεθνών ευρημάτων
 - Τήρηση αρχείων για τις παρεμβάσεις και την αποτελεσματικότητά τους
 - Σωστή «διάγνωση»
 - Συντονισμός μεταξύ πολλαπλών ειδικοτήτων
 - Ταυτόχρονη στόχευση σε πολλά επίπεδα
 - (άτομο, κοινωνία/ άμεσα, μακροχρόνια)

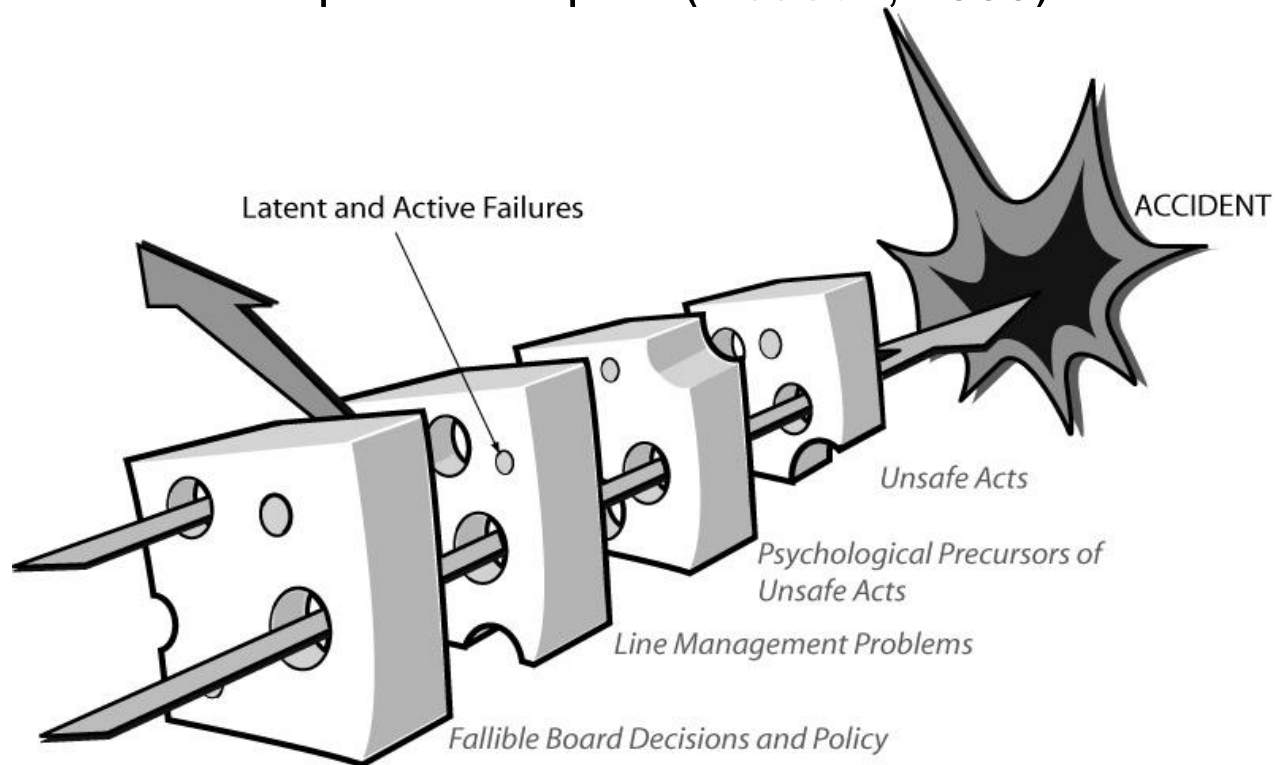
Συστημική Προσέγγιση: Το άτομο λειτουργεί στο πλαίσιο του

Μέτρα που στοχεύουν στο να μάθουν τις «σωστές» οδικές συμπεριφορές ΜΟΝΟ στο άτομο (π.χ. μέσω ΜΜΕ) «έχουν αποτύχει παταγωδώς» (Lomas, 1998, Wallack, 2000)

Οι συγκρούσεις ως πολύ παραγωγικό φαινόμενο

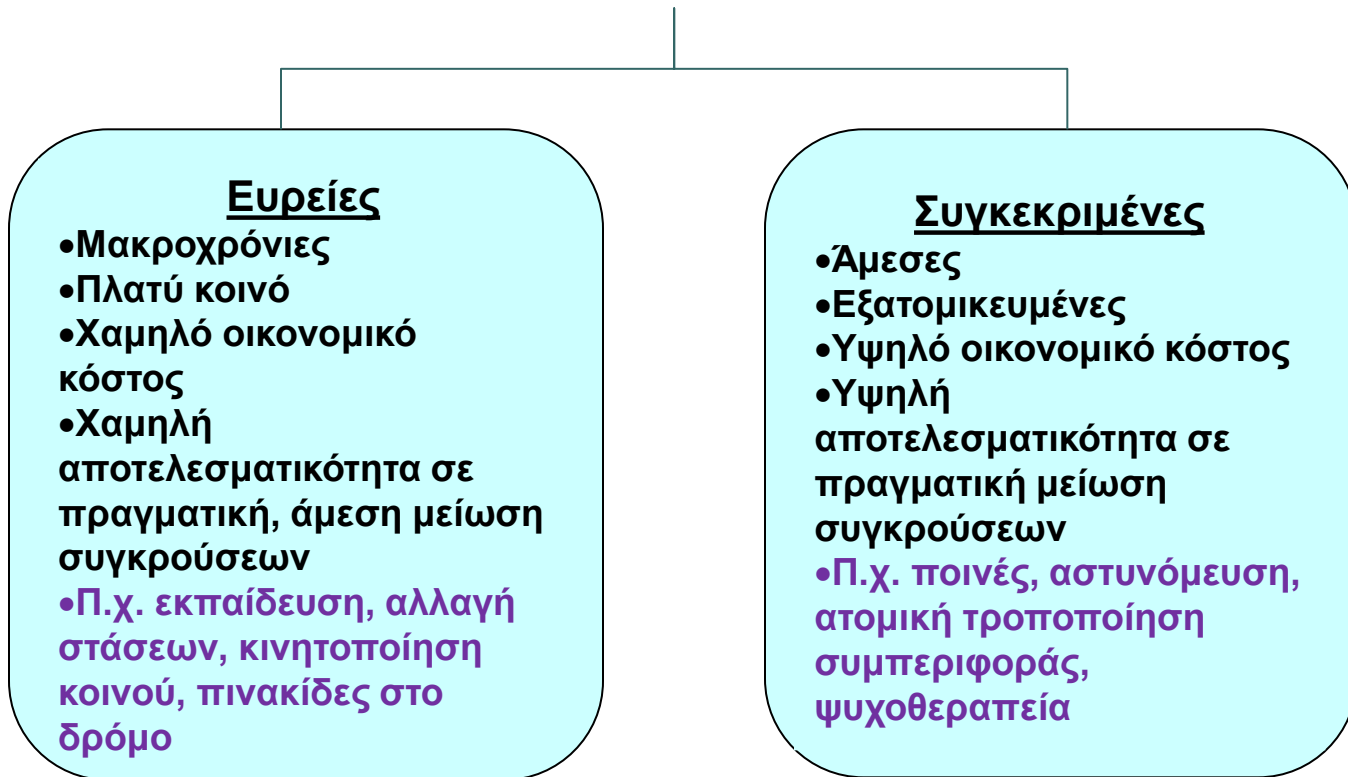
Το μοντέλο του Ελβετικού Τυριού (Reason, 2000)

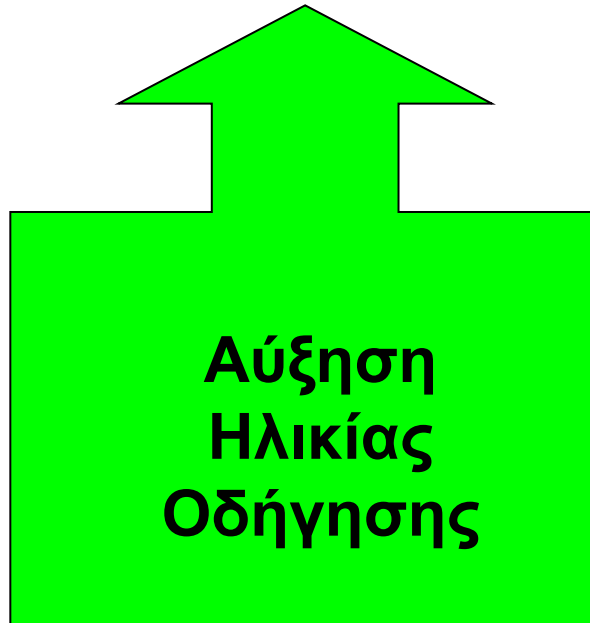
Βασισμένο στους Reason, 2000 και Salmon & Lenné 2009

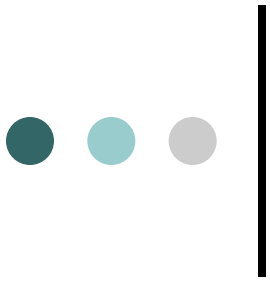
Διαστάσεις δράσεων

- Ευρείες και Συγκεκριμένες Δράσεις

Νεαροί οδηγοί – βασικές αρχές πρόληψης

Αποτελεσματικές Πρακτικές που Πρόέκυψαν από τη Βιβλιογραφία

1. Εμπλοκή γονιών

○ Πριν την απόκτηση άδειας

- Οι νέοι οδηγοί μιμούνται τους γονείς
- Οι γονείς διαμορφώνουν στάσεις
 - Π.χ. στο πλαίσιο σταδιακής απόκτησης άδειας

○ Μετά την απόκτηση άδειας

- Οι γονείς ελέγχουν τη συμπεριφορά
 - (π.χ. πρόσβαση σε όχημα, παρατήρηση οδικής συμπεριφοράς, πού, πότε, με ποιους)

○ Απαιτείται:

- *Κινητοποίηση/ενημέρωση των γονιών (εντατική τροποποίηση της δικής τους συμπεριφοράς, π.χ. από ειδικούς στη συμπεριφορά και δημόσια υγεία)*
- *Αλλαγή στάσεων των γονιών*
- *Πρόσβαση σε όλους τους γονείς, ειδικά τους λιγότερο κινητοποιημένους*

2. Διαχείριση τακτικών παραβατών

- Πρόκληση: ΔΕΝ είναι δεκτικοί στη αλλαγή συμπεριφοράς μέσω ενημέρωσης, εκπαίδευσης, παρότρυνσης, ΜΜΕ
 - Αντιδρούν στην «εξουσία»

Τι βοηθά:

- Συστηματικός έλεγχος (αστυνόμηση), παρακολούθηση προόδου, άμεση εφαρμογή της νομοθεσίας
 - Στέρηση άδειας για μικρό διάστημα είναι αποτρεπτική
 - Αύξηση ασφαλίσεων
 - *(αργοπορημένες ποινές με περίπλοκες δικαστικές διαδικασίες αυξάνουν τις οδικές συγκρούσεις)*
- Αποτρεπτικές ποινές που να μη δημιουργούν ματαίωση
- Εμφανή μέτρα: σχεδόν σίγουρα θα εντοπιστεί και σίγουρα θα τιμωρηθεί

- Απαιτείται:

12 *στοχευμένη παρέμβαση, διαφορετική από το ευρύ κοινό*

3. Διαχείριση επαναλαμβανόμενης οδήγησης υπό την επήρεια αλκοόλης

- Οι νεαροί πιο πιθανόν να οδηγήσουν υπό την επήρεια
 - Macho πρότυπα, αγνόηση κινδύνου, βγαίνουν πιο συχνά
- Διαφορετικό προφίλ αυτού που συλλαμβάνεται 1 φορά από τους επαναλαμβανόμενους χρήστες
 - Χαρακτηριστικά αντικοινωνικότητας/ψυχοπάθειας
 - ΆΛΛΕΣ ψυχικές διαταραχές (κατάθλιψη, άγχος)
- Απαιτείται:
 - να αντιμετωπιστεί η αιτία της χρήσης
 - Π.χ. ατομική διάγνωση και ψυχοθεραπεία
 - Αποκατάσταση εθισμένων ατόμων
 - ¹³ Παροχή ασφαλών μέσων μεταφοράς μετά τη διασκέδαση

4. Μοτοσικλετιστές νεαροί οδηγοί

- Αιτία: Νεαρή ηλικία, ταχύτητα, χρήση ουσιών

Τι βοηθά:

- Νομοθεσία για χρήση κράνους – *το πιο οικονομικό και αποτελεσματικό μέτρο*
- Μηχανικά μέσα:
 - φωσφορίζον ρουχισμός, αναμμένα φώτα την ημέρα, χρωματιστά κράνη
- *Καθυστερίση απόκτησης ανεξάρτητης άδειας*

○ Απαιτείται:

- Προβληματισμός για καθυστέρηση της άδειας
- Αυστηρότερες εξετάσεις για πλήρη άδεια
- Τοπική δοκιμή μηχανικών μέτρων
- Συστηματική εφαρμογή νομοθεσιών για χρήση κράνους
- Καταστολή χρήσης ουσιών, τακτικών παραβάσεων (ειδικά στις μαθητικές άδειες)

5. Μέσα Μαζικής Συγκοινωνίας

- Αποτελεσματικό μέτρο:
 - Μειώνει την έκθεση στο κίνδυνο περιορίζοντας τα χιλιόμετρα που οδηγούν οι νέοι
- Απαιτούνται:
- *Καλύτερα μέσα συγκοινωνίας*
 - *Να μην μειώνεται το αίσθημα ελευθερίας των νεαρών*
- *Δημιουργία συνείδησης χρήσης των μέσων*

6. Σταδιακή απόκτηση άδειας

Υψηλή αποτελεσματικότητα

- Καθυστερεί την ανεξάρτητη οδήγηση
- Επιτρέπει την μετάδοση ορθών στάσεων
- Βοηθά στην εμπλοκή των γονιών
 - ΠΡΟΣΟΧΗ στην μείωση της ηλικίας μαθητικής άδειας
- Διάφορα μοντέλα εφαρμογής π.χ στις ΗΠΑ
- Χρήση συμβολαίων

○ Απαιτούνται:

- *Μετρήσιμοι στόχοι με μεγάλη περίοδο μάθησης*
- *Τρόποι εποπτείας εφαρμογής του προγράμματος*
- *Οδήγηση υπό εποπτεία*
 - *(μεγάλος αριθμός απαιτούμενων ωρών σε διάφορες συνθήκες)*
- *Αυστηρή επιβολή νομοθεσιών για παραβάσεις κατά τα ενδιάμεσα στάδια*

7. Δημιουργία κουλτούρας ασφάλειας

• Μακροχρόνια στόχευση

- Φτωχά αποτελέσματα για άμεση αλλαγή συμπεριφοράς
- Αυξάνει τη γνώση
- Κάποια αλλαγή στάσεων

• Αξιοποίηση εκπαίδευσης (αγωγή υγείας)

- παραδοσιακά μοντέλα εκπαίδευσης με στόχο την γνώση δεν είναι αποτελεσματικά (οι νέοι δεν οδηγούν επικίνδυνα επειδή δεν γνωρίζουν)
- Έμφαση: μεταφερόμενες δεξιότητες (κριτική σκέψη, επίλυση προβλημάτων, διαπροσωπικές σχέσεις, αυτογνωσία, αντίληψη κινδύνων)

○ Απαιτείται:

- *Εντοπισμός αναγκών/διάγνωση*
- *Εντοπισμός επιρροών για αρνητική συμπεριφορά*
- *Χρήση τεχνικών τροποποίησης συμπεριφοράς (Εκμάθηση κανόνων, Υπενθύμιση, Ανατροφοδότηση, Δέσμευση, Χρήση κινήτρων και αμοιβών)*

8. Εμπλοκή κοινωνίας των πολιτών

**Μείωση
αρνητικών
μηνυμάτων
στο πλαίσιο**

Προσοχή σε μηνύματα που ηρωοποιούν την επικίνδυνη οδήγηση (γονείς, φίλοι, ΜΜΕ)

**Αύξηση
θετικών
μηνυμάτων
στο πλαίσιο**

Δράση από ΜΚΟ (τοπική αυτοδιοίκηση, ομάδες πασχόντων, δομές υγείας, σχολεία, εκκλησία)

○ Απαιτούνται:

- *Τρόποι κινητοποίησης όσων δεν ενδιαφέρονται*
- *Επαναλήψεις – παρακολούθηση εφαρμογής*
- *Δανεισμός μεθόδων από επιτυχημένες δράσεις π.χ. ανακύκλωση, κάπνισμα*
- *Υπεύθυνα άτομα για μικρές ομάδες, π.χ. γειτονιά*
- *Προσπάθεια συνεχούς εμπλοκής όλων σε συγκεκριμένους στόχους (π.χ. κάθισμα ή ζώνη ασφαλείας)*
- *Φειδωλή και τεκμηριωμένη χρήση εκστρατειών μέσω ΜΜΕ*

Συμπεράσματα

- Η οδική συμπεριφορά-στάσεις αντιλήψεις, αντανακλά τη γενική κουλτούρα και ΔΕΝ αλλάζει μεμονωμένα ή εύκολα
- Απαιτείται η εμπλοκή όλων και η έμφαση γενικότερα σε κουλτούρα συμμόρφωσης με νόμους και κανονισμούς όπου η συμμόρφωση αμείβεται ενώ η μη συμμόρφωση έχει αρνητικές συνέπειες
- Το πιο «οικονομικά» μέτρα (π.χ. εκπαίδευση) δεν θα έχουν άμεσα αποτελέσματα αλλά πολύ μακροχρόνια, ενώ για άμεση αποτελεσματικότητα απαιτούνται εντατικά, εξατομικευμένα μέτρα

Ευχαριστώ για τη προσοχή σας!

georgiap@ucy.ac.cy

Ευχαριστίες:

Βασίλης Βασιλείου

Γεωργία Ναθαναήλ

Σωφρόνης Σωφρονίου